Saman í þágu jafnréttis – öflugri Norðurlönd

Norræn samstarfsáætlun um jafnréttismál 2015–2018

Saman í þágu jafnréttis – öflugri Norðurlönd

Norræn samstarfsáætlun um jafnréttismál 2015–2018

ISBN 978-92-893-4041-0 (PRENTUÐ ÚTGÁFA)

ISBN 978-92-893-4042-7 (PDF)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2015-734>

ANP 2015:734

© Norræna ráðherranefndin 2015

Umbrot: Erling Lynder

Ljósmyndir: Magnus Fröderberg bls. 6

Yadid Levy bls. 1, 4, 6, 13 & 16

Upplag: 100

Prentun: Rosendahl Schultz Grafisk

Printed in Denmark

www.norden.org/is/utgafa

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Sími (+45) 3396 0200

www.norden.org

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðasamstarf í heiminum. Samstarfið nær til Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og skiptir miklu í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Í norrænu samstarfi er unnið að því að styrkja stöðu Norðurlanda í sterkri Evrópu.

Með norrænu samstarfi er unnið að því að efla norræna og svæðisbundna hagsmuni í alþjóðlegu umhverfi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Saman í þágu jafnréttis – öflugri Norðurlönd

Norræn samstarfsáætlun um jafnréttismál 2015–2018

Útdráttur	5
Norræna samstarfsáætlunin um jafnréttismál fyrir tímabilið 2015–2018	7
Skipulag starfsins	11
Opinbert rými	14
Velferð og nýsköpun	17
Áfangar í norrænu jafnréttisstarfi 1974–2014	19

Útdráttur

Markmið norrænu samstarfsáætlunarinnar um jafnréttismál fyrir tímabilið 2015–2018 er að stuðla að skilvirku jafnréttissamstarfi á Norðurlöndunum. Það nær einnig til Álandseyja, Færeyja og Grænlands og á að auka þekkingu um jafnrétti á Norðurlöndunum meðal almennings, þingmanna og ríkisstjórna en einnig innan stofnana og verkefna Norrænu ráðherranefndarinnar. Norrænt samstarf á að vera hluti af alþjóðlegu samstarfi, t.d. á vettvangi Sameinuðu þjóðanna. Samstarfið teygir sig einnig til grannsvæða Norðurlandanna; Eystrasaltslandanna, Norðvestur-Rússlands og norðurslóða.

Í samstarfsáætluninni 2015–2018 eru tvö meginefni, annars vegar opinbert rými og hins vegar velferð og nýsköpun. Í áætluninni eru einnig tvö þverfagleg efni: sjálfbær þróun með áherslu á margbreytileika og virk þátttaka karla og drengja í jafnréttissamstarfi. Þá skal stefnan um samþættingu jafnréttissjónarmiða koma til framkvæmda samhliða jafnréttisáætluninni.

Undir málefninu opinbert rými stefna Norðurlöndin, auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands, að eftirfarandi markmiðum:

- Konur og karlar skulu hafa jafna möguleika og tækifæri til áhrifa, þátttöku í ákvarðanatöku og mótun velferðarsamfélaga á Norðurlöndunum.
- Konur og karlar á Norðurlöndunum skulu hafa aðgengi að fjölmiðlum á sömu forsendum.
- Vinna skal gegn klámvæðingu hvar sem hún birtist opinberlega.

- Vinna skal gegn andstöðu sem jafnréttisbaráttan mætir, sem og hatursáróðri á grundvelli kyns.

Undir efninu velferð og nýsköpun stefna Norðurlöndin, auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands, að eftirfarandi markmiðum:

- Konur og karlar, stúlkur og drengir á Norðurlöndunum skulu hafa sömu möguleika til náms og rannsókna og til að hlúa að sínum persónulegu hugðarefnum, áhugamálum og hæfileikum.
- Konur og karlar á Norðurlöndunum skulu hafa sömu möguleika til þátttöku á vinnumarkaði og fjárhagslegs sjálfstæðis.
- Konur og karlar á Norðurlöndunum skulu hafa sömu möguleika til að samþætta fjölskyldulíf og atvinnu.
- Kynbundið ofbeldi verður ekki liðið á Norðurlöndunum.
- Auka skal þekkingu um heilsufar kvenna og karla, stúlkna og drengja og tryggja að konur og karlar, stúlkur og drengir hafi sama aðgengi að heilsugæslu og félagslegri þjónustu.

Norræna samstarfsáætlunin um jafnréttismál fyrir tímabilið 2015–2018

Samstarf Norðurlandanna, sem og Álandseyja, Færeyja og Grænlands á sviði jafnréttismála, grundvallast á sameiginlegri framtíðarsýn um jafnrétti og sömu tækifæri, réttindi og skyldur fyrir alla Norðurlandabúa, óháð kyni.

Jafnrétti felur í sér að konur og karlar, stúlkur og drengir, séu jöfn að völdum og áhrifum og hafi sömu réttindi, ábyrgð, skyldur og tækifæri á öllum sviðum samfélagsins. Á Norðurlöndunum hefur náðst árangur í jafnréttisbaráttunni með lagasetningu og pólitískum aðgerðum þótt ekki hafi náðst fram fullt jafnrétti kynjanna. Forsenda fulls jafnréttis í samfélaginu er heildræn stefna í jafnréttismálum sem gagnast ekki aðeins einstaklingum heldur samfélaginu í heild. Það styður við þróun á öllum sviðum samfélagsins þegar tekst að nýta hæfni, þekkingu, reynslu og gildi beggja kynja og möguleika þeirra til áhrifa.

Norðurlöndin, sem og Álandseyjar, Færeyjar og Grænland, hafa stundum farið ólíkar leiðir í jafnréttisbaráttu sinni, byggt stofnanir upp á ólíkan hátt og valið mismunandi aðgerðir. Aðalatriðið er þó að öll hafa þau unnið ötullega að því að ná árangri. Árangur næst ekki sjálfkrafa heldur er hann bein afleiðing mikillar vinnu, sem stöðugt þarf að hlúa að svo ekki komi bakslag. Það er viðvarandi ferli að byggja upp lýðræðissamfélag þar sem jafnrétti ríkir og konur og karlar hafa sömu tækifæri, réttindi og ábyrgð. Jafnréttismál eru ekki einangrað fyrirbæri – jafnrétti snertir líf okkar allra.

Norrænt jafnréttissamstarf leggur áherslu á eftirtalin meginmarkmið á tímabili áætlunarinnar árin 2015–2018:

1. Að stuðla að skilvirkara og fjölbreytilegra jafnréttissamstarfi á Norðurlöndunum, sem og á Álandseyjum, í Færeyjum og á Grænlandi.
2. Að treysta alþjóðlegar skuldbindingar landanna á sviði jafnréttismála og skapa samlegðaráhrif milli þeirra.
3. Að auka þekkingu almennings, þingmanna og ríkisstjórna á jafnrétti og jafnréttissamstarfi á Norðurlöndunum.
4. Að styðja öll fagsvið Norrænu ráðherra- nefndarinnar í störfum þeirra að auknu jafnrétti.

1. Norrænt jafnréttissamstarf á að stuðla að skilvirkara og fjölbreytilegra jafnréttissamstarfi á Norðurlöndunum, sem og á Álandseyjum, í Færeyjum og á Grænlandi.

Norrænt jafnréttissamstarf hefur stuðlað að aukinni þekkingu og víðtækari samvinnu landanna. Fyrir tilstilli ráðstefna, funda, þekkingaröflunar, úttekta og rannsókna eykst þekking á málaflokknum, en það færir okkur nær markmiðinu um jafnrétti á Norðurlöndum. Norrænt jafnréttissamstarf eflir jafnréttisstarfið í löndunum og miðar að því að koma á jafnrétti innan stofnana og verkefna Norrænu ráðherranefndarinnar. Með samstarfinu er

stefnt að því að læra af og styðja hvert annað með því að skiptast á góðri og slæmri reynslu.

2. Norrænt jafnréttissamstarf á að treysta alþjóðlegar skuldbindingar landanna á sviði jafnréttismála og skapa samlegðaráhrif milli þeirra.

Jafnréttismál eru í brennidepli á Norðurlöndunum og önnur lönd eru áhugasöm um að heyra af reynslu þeirra af jafnréttisstarfi. Reynslan sýnir að jafnrétti snýst ekki bara um réttlæti og lýðræði heldur er það nauðsynlegt frá hagrænu sjónarmiði og einn af hornsteinum norrænu velferðarsamfélaganna. Norðurlöndin eiga áfram að vera ábyrgur samstarfsaðili í alþjóðlegu samhengi og taka þátt í umræðum á alþjóðavettvangi sem stuðla að jafnrétti. Tilgangur norræns samstarfs á sviði jafnréttismála er enn fremur að efla samstarf landanna hvað varðar alþjóðlegar skuldbindingar og skapa samlegðaráhrif milli þeirra.

Norrænt samstarf er hluti af ábyrgu, alþjóðlegu samstarfi og að því verður unnið með öðrum lykilaðilum á gildistíma áætlunarinnar.

Hjá stofnunum Sameinuðu þjóðanna verður leitast við að gera norrænt samstarf sýnilegra á alþjóðavettvangi.

Á gildistíma samstarfsáætlunarinnar verður samstarf á grannsvæðum Norðurlandanna áfram forgangsmál, einkum í Eystrasaltsríkjunum, Norðvestur-Rússlandi og á norðurslóðum. Samstarf Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna byggir á samræðu og jöfnuði og er grundvallað á sérstakri norræn-baltneskri samstarfsáætlun og á almennum áætlunum Norrænu ráðherranefndarinnar um samstarf við Eistland, Lettland og Litháen. Samstarfið við Norðvestur-Rússland miðar að því að rækta góð grannatengsl, byggð á gagnkvæmum vilja til að efla lýðræði og jafnrétti á öllu svæðinu og er grundvallað á áætlun Norrænu ráðherranefndarinnar um samstarf við Norðvestur-Rússland. Samstarfið á norðurslóðum er grundvallað á samstarfsáætlun Norrænu ráðherranefndarinnar um málefni norðurslóða.

3. Norrænt jafnréttissamstarf á að auka þekkingu almennings, þingmanna og ríkisstjórna á jafnrétti og jafnréttissamstarfi á Norðurlöndunum.

Norðurlandabúar hafa nýtt sameiginlegan styrk sinn í gegnum tíðina til þess að skapa samlegðaráhrif og skiptast á reynslu í þeim tilgangi að finna skilvirkar lausnir á ýmsum sviðum, almenningi í þessum löndum til góða. Rannsóknir sýna að þekking á norrænu samstarfi hefur dalað meðal almennings. Þá sýna rannsóknir að jafnrétti er álitð

grundvallargildi en jafnframt að dregið hefur úr skilningi á nauðsyn öflugs jafnréttisstarfs. Með því að auka sýnileika norræns jafnréttissamstarfs er ætlunin að auka um leið þekkingu á jafnréttismálum og gildi þeirra fyrir norrænu velferðarsamfélögin. Jafnréttissamstarfi á Norðurlöndunum er ætlað að skapa umræðuvettvang milli landanna þar sem ráðamenn taka virkan þátt í að móta skoðanir fólks með fræðslu og umfjöllun í fjölmiðlum.

4. Norrænt jafnréttissamstarf á að styðja öll fagsvið Norrænu ráðherranefndarinnar í störfum þeirra að auknu jafnrétti.

Ákvörðun norrænu samstarfsráðherranna (MR-SAM), um að samþætta jafnréttissjónarmið í starfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar, er ætlað að skapa betri forsendur til að ná markmiðum ráðherranefndarinnar um jafnrétti kynjanna. Í stefnunni felst að öll fagsvið skuli samþætta sjónarmið kyns og jafnréttis í starfsemi sinni. Við samþættinguna eiga samstarfssviðin að nýta úrræði og starfshætti sem gera kynjavídd ákvarðana og aðgerða sýnilega. Forsenda samþættingar jafnréttissjónarmiða er að kanna hverjar afleiðingar ákvarðana og skoðana eru út frá jafnréttissjónarmiðum og að uppfylla sett jafnréttismarkmið innan hvers fagsviðs. Hvert fagsvið ber ábyrgð á því að setja fram og framkvæma sérstök markmið á sviði jafnréttismála og skal þar ganga út frá þeim

málefnum sem samstarfssviðin vinna að hverju sinni. Fagsviðin gefa skýrslur árlega um framgang jafnréttisstarfsins. Aðalatriði skýrslanna verða tekin saman og birt í skýrslu Norrænu ráðherranefndarinnar um jafnréttismál sem er kynnt á þingi Norðurlandaráðs.

Hvert fagsvið ber ábyrgð á að stuðla að jafnrétti í eigin starfsemi en þó er mikilvægt að jafnréttisráðherrarnir beri áfram ábyrgð á að eiga frumkvæði og beita sér fyrir þróun mála, svo að norrænt jafnréttissamstarf verði öflugt hér eftir sem hingað til. Samstarf jafnréttismálasviðs og annarra fagsviða er forsenda vel heppnaðrar samþættingar jafnréttissjónarmiða en hlutverk sviðsins er að styðja við og samræma aðgerðir í samþættingarstarfinu.

Skipulag starfsins

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) hefur umsjón með norrænu jafnréttissamstarfi. Embættismannanefndin um jafnréttismál (ÄK-JÄM) sér um að undirbúa mál fyrir MR-JÄM og hrinda ákvörðunum ráðherranna í framkvæmd. Formennskuland ráðherranefndarinnar hverju sinni hefur yfirumsjón með samstarfi MR- og ÄK-JÄM. Starfsemi ráðherranefndarinnar er kynnt árlega í áætlun þar sem greint er frá fyrirhuguðum aðgerðum til að ná markmiðum samstarfsáætlunarinnar. Samstarfsstofnun MR-JÄM er NIKK (Norræna upplýsingaveitan um kynjafræði), sem hefur það verkefni að miðla rannsóknum og upplýsingum á sviði jafnréttismála og gera þær sýnilegar í norrænu samhengi. NIKK sér einnig um að auglýsa styrki úr styrkjaáætlun MR-JÄM fyrir verkefni sem hafa norrænan virðisauka sem og á sviði jafnréttismála.

Jafnréttisstarfið skal byggja á rökstuddri þekkingu og staðreyndum svo sem kyngreindum hagtölum, kynjafræðirannsóknum og þekkingu virkra lykilaðila á jafnréttismálum. Starfsaðferðirnar geta falist í því að hafa áhrif á umræðuna, miðla því sem vel er gert, skapa vettvang fyrir norræna og alþjóðlega umræðu sem og að hvetja til jafnréttisrannsókna á norrænum vettvangi. Einnig að taka saman yfirlit yfir rannsóknir og að samræma tengslanet og upplýsingaskipti um löggjafarstarf í löndunum.

Samstarfið á að vera öflugt og laga sig stöðugt að þörfum landanna og þeim vandamálum

sem Norðurlöndin, auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands, standa frammi fyrir hverju sinni.

Tvö meginefni samstarfsáætlunarinnar

Samstarfsáætlunin inniheldur tvö meginefni: annars vegar opinbert rými og hins vegar velferð og nýsköpun. Innan þessara málaflokka er fjöldi markmiða sem norrænu jafnréttisráðherrarnir vilja leggja áherslu á á gildistíma samstarfsáætlunarinnar 2015–2018. Þessi breiðu og almennu efni vekja athygli á þörfinni fyrir markvisst jafnréttisstarf. Á gildistíma áætlunarinnar mun jafnréttisráðherrunum gefast færi á að setja fleiri tengda málaflokka í forgang. Árangursríkt jafnréttisstarf veltur einnig á samstarfi milli fagsviða.

Þverfagleg málefni: sjálfbær þróun og virk þátttaka karla og drengja

Í áætluninni eru einnig tvö þverfagleg efni: sjálfbær þróun með áherslu á margbreytileika og virk þátttaka karla og drengja í jafnréttisstarfi.

Stefna Norrænu ráðherranefndarinnar um sjálfbæra þróun er stefnumótandi fyrir öll fagsvið ráðherranefndarinnar og leggur jafnréttissviðið áherslu á félagslega sjálfbærni og fjölbreytileika. Gildi og viðmið samfélagsins geta sett starfinu takmörk og valdið því að ýmsir eiginleikar, geta og hæfni einstaklinga, af ólíkum kynjum og uppruna og á ýmsum aldri sem aðhyllast mismunandi trúarbrögð og hafa mismunandi kynhneigð og starfsgetu, verði ekki nýtt til fulls.

Svið jafnréttismála nýtir því stefnuna um sjálfbæra þróun þar sem það á við til að samþætta sjónarmið fjölbreytileika í starfsemi sinni.

Sjónarmið karla og drengja er mikilvægt í jafnréttisstarfi. Aðkoma karla að jafnréttisbaráttu einskorðaðist áður við þátttöku þeirra í kvenna-baráttunni en nú orðið snýst hún um sértæk jafnréttismál sem snúa að körlum, t.d. á sviðum heilbrigðis- og velferðarmála, menntunarmála, jaðra samfélagsins og föðurlutverks/samkenndar. Kyn eitt og sér skýrir ekki þann mun sem er á konum

og körlum og slíkur munur er heldur ekki vandamál í sjálfum sér, en ef stuðla á að jafnrétti er mikilvægt að rannsaka og taka mið af hlutverki karlmanna við ýmsar aðstæður í samfélaginu, á vinnumarkaði og í fjölskyldulífi. Jafnari skipting umönnunarstarfa inni á heimilum eflir hvort tveggja möguleika kvenna á vinnumarkaði og karla í föðurlutverkinu. Karlar í hefðbundnum kvennastéttum vega á móti hefðbundinni kynjaskiptingu vinnumarkaðarins, efla starfsmöguleika beggja kynja og minnka kynbundinn launamun sem stafar af kynjaskiptingu á vinnumarkaði.

Opinbert rými

Jöfn tækifæri kvenna og karla til stjórnmálaþátttöku og samfélagsþróunar eru forsenda virks lýðræðis í opinberu starfi. Konur og karlar, stúlkur og drengir hafa rétt til þátttöku í opinberri umræðu á vettvangi fjölmiðla, stjórnmála, hagstjórnar og margvíslegrar ákvarðanatöku. Sá möguleiki er fyrir hendi að staðlaðar kynjaámyndir eflist í opinberu rými, en það getur staðið í vegi fyrir jöfnum tækifærum kvenna og karla til þátttöku í lýðræðislegri umræðu. Undir opinbert rými falla ýmiss konar miðlar, svo sem dagblöð, auglýsingar, tölvuleikir og samfélagsmiðlar.

Norðurlöndin, auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands, stefna að eftirfarandi:

Konur og karlar skulu hafa jafna möguleika og tækifæri til áhrifa, þátttöku í ákvarðanatöku og mótun velferðarsamfélaga á Norðurlöndunum.

Norðurlöndin eru þekkt fyrir tiltölulega hátt hlutfall kvenkyns fulltrúa á þjóðþingum og í ríkisstjórnnum, en það er árangurinn af starfi sem í meira en öld hefur miðað að því að auka þetta hlutfall innan sem utan stjórnmálalífsins. Þrátt fyrir þetta er valdi, ábyrgð og félagslegum úrræðum enn misskipt milli kynja á Norðurlöndunum. Konur og karlar eiga að hafa sömu tækifæri til þátttöku á ýmsum sviðum samfélagsins. Pólitísk

ákvarðanaferli verða að endurspegla samfélagið ef þau eiga að efla lýðræðið og virkni þess. Fyrirfram mótaðar skoðanir, staðlaðar hugmyndir og viðmið samfélagsins mega ekki koma í veg fyrir að konur og karlar hafi jafna möguleika á að móta stjórnmál, framkvæmd og efnahagslíf.

Konur og karlar á Norðurlöndunum skulu hafa aðgengi að fjölmiðlum á sömu forsendum.

Fjölmiðlar gegna lykilhlutverki við að endurspegla fjölbreytileika samfélagsins. Margvíslegar rannsóknir sýna að konur og karlar birtast ekki í jöfnum hlutföllum í fjölmiðlum og að einnig gætir kynjaskekkju meðal fólks sem skrifar og segir fréttir á Norðurlöndunum. Þar að auki eiga konur minni hlut en karlar í ákvarðanatöku í fjölmiðlum og sú mynd sem gefin er af konum sem sérfræðingum og í fréttum endurspeglar ekki raunveruleikann.

Vinna skal gegn klámvæðingu hvar sem hún birtist opinberlega.

Kynjaðar og staðlaðar birtingarmyndir kvenna og karla í opinberu rými vinna gegn markmiðinu um jafnrétti í samfélaginu. Afbakaðar ljósmyndir af konum og körlum í fjölmiðlum, strangar útlitskröfur og samkeppnismiðuð hegðunarviðmið, auk vaxandi

klámvæðingar hins opinbera rýmis bjóða stúlkum og drengjum upp á takmarkað úrval fyrirmynda. Birtingarmyndir kvenna og karla, stúlkna og drengja í fjölmiðlum, menningu og samskiptum hafa áhrif á sjálfsmyndir fólks. Það er nauðsynlegt að halda vöku sinni gagnvart því hvernig staðalmyndum kynja er miðlað í samfélaginu með framsetningu í fjölmiðlum, þar á meðal samfélagsmiðlum.

Vinna skal gegn andstöðu sem jafnréttisbaráttan mætir, sem og hatursáróðri á grundvelli kyns.

Jafnréttisbarátta og femínismi mæta andstöðu, bæði alþjóðlega og á Norðurlöndunum. Umræða

um kerfisbundið og rótgróið misrétti milli kvenna og karla, stúlkna og drengja og um hvort búið sé að uppræta það og hver hafi hag af því er nokkuð viðvarandi á Norðurlöndunum og byggir oft á fordómum. Andstaða við jafnréttisbaráttu kemur m.a. fram í nafnlausum hatursáróðri sem í mörgum tilvikum er kynbundinn og beinist ósjaldan gegn konum. Opinber umræða sem heldur á lofti og áréttar neikvæðar og staðlaðar kynjaímyndir og hugmyndir, m.a. um konur, eflir þessa andstöðu. Vinna má gegn henni með því að halda réttindum, skyldum og möguleikum beggja kynja á lofti, ræða um jafnrétti og efla þekkingu á kerfisbundnu misrétti.

Velferð og nýsköpun

Norðurlöndin eru nýskapandi á ýmsum sviðum, svo sem í velferðar- og menntamálum, skapandi greinum og á sviðum sjálfbærni, frumkvöðlastarfsemi og rannsókna. Norræn samfélög einkennast af því að unnið er að jöfnum tækifærum kvenna og karla til þátttöku á vinnumarkaði og til menntunar, til að samþætta fjölskyldulíf og atvinnu, sem og að jöfnu aðgengi að heilbrigðisþjónustu og sömu möguleikum til þess að sinna líkamlegu heilbrigði sínu. Jafnrétti er grundvöllur nýsköpunar og velferðar. Nýjar félagslegar lausnir til að auka jafnrétti hafa eftl þróun norrænna velferðarsamfélaga.

Norðurlöndin, sem og Álandseyjar, Færeyjar og Grænland, stefna að eftirfarandi:

Konur og karlar, stúlkur og drengir á Norðurlöndunum skulu hafa sömu möguleika til náms og rannsókna og til að hlúa að sínum persónulegu hugðarefnum, áhugamálum og hæfileikum.

Á Norðurlöndunum í dag eru fleiri konur en karlar með æðri menntun. Stúlkur og drengir eiga að hafa sama aðgengi að menntun og námsval þeirra á ekki að stjórna af stöðluðum kynjaímyndum. Börn byrja ung að móta með sér kynhlutverk og mikilvægt er að tekið sé tillit til kynjasjónarmiða við gerð námskrár. Vinna þarf markvisst að því í

leikskólum og skólum að stúlkur og drengir afli sér sömu grundvallarfærni og hafi sömu möguleika. Þannig er hægt að fyrirbyggja að nemendur af mismunandi kyni búi yfir mismunandi þekkingu og færni að skóla loknum. Annar mikilvægur flötur á jafnréttisstarfi skólanna er aðgengi að námsráðgjöf sem byggir ekki á hefðbundnum staðalmyndum kynjanna og sem leggur grunn að náms- og starfsvali sem miðast ekki við kyn. Samstarf við foreldra, sjálfbodaðliðasamtök á borð við ungmennafélög, sveitarfélög, landsvæði og einkageirann, er forsenda vel heppnaðs jafnréttisstarfs í skólunum.

Konur og karlar á Norðurlöndunum skulu hafa sömu möguleika til þátttöku á vinnumarkaði og fjárhagslegs sjálfstæðis.

Jafnir möguleikar til að stunda launavinnu, hafa tekjur og öðlast þar með fjárhagslegt sjálfstæði eru grundvallarforsenda fyrir jafnrétti kynjanna. Réttindi til sömu launa fyrir sömu vinnu eru mikilvægt jafnréttismarkmið sem lögbundið er á öllum Norðurlöndunum. Grundvallarforsenda hagvaxtar er rík þátttaka beggja kynja á vinnumarkaði.

Það hefur lengi verið eitt af jafnréttismarkmiðum á Norðurlöndunum að skapa kynjunum jafnar forsendur á vinnumarkaði. Konur og karlar eiga að

hafa sömu tækifæri til að velja sér starfsvettvang og ná langt á þeim vettvangi. Norrænn vinnu- markaður einkennist af kynjaskiptingu þar sem konur og karlar starfa oft innan ólíkra stétta og eru kvennastörfin í mörgum tilfellum lágt launuð en karlastörfin hátt launuð. Þá einkennist vinnumarkaðurinn af ójafnri skiptingu kvenna og karla á mismunandi stjórnunarstigum, sem leiðir til þess að kraftar fólks nýtast ekki til fulls.

Konur og karlar á Norðurlöndunum skulu hafa sömu möguleika til að samþætta fjölskyldulíf og atvinnu.

Konur á Norðurlöndunum í dag bera meiri ábyrgð en karlar á fjölskyldu og heimili og víða er þar erfiðara fyrir karla að taka foreldraorlof. Efla á möguleika beggja kynja til að sinna foreldrahlutverkinu, taka þátt í barnauppleði og afla tekna til heimilisins. Þá vinna konur á Norðurlöndunum hlutastörf í meira mæli en karlar, oft til þess að auðvelda samþættingu atvinnu og fjölskyldulífs, en það hefur áhrif á efnahagslífið, launa- og starfsþróun einstaklinga og eftirlaun þeirra. Það felst áskorun í því fyrir bæði kyn að feta meðalveg milli atvinnu og fjölskyldulífs. Jafnari skipting ábyrgðar og vinnu, launaðrar sem ólaunaðrar, er líka eftirsóknarverð með tilliti til sömu tækifæra til þess að stunda áhugamál og sjálfbóðastarf í frístundum.

Kynbundið ofbeldi verður ekki liðið á Norðurlöndunum.

Allar birtingarmyndir kynbundins ofbeldis bitna mest á konum. Kynbundið ofbeldi tekur meðal annars til ofbeldis inni á heimilum, ofbeldis í nánnum samböndum, ýmissa mynda kynferðislegs

ofbeldis, nauðungarhjórabanda, limlestingar á kynfærum kvenna og heiðurstengds ofbeldis og mansals í kynferðislegu skyni. Kynbundið ofbeldi brýtur gegn mannréttindum og er ein birtingarmynd mismununar, auk þess að vera til marks um ójöfn valdatengsl kynjanna gegnum tíðina. Kynbundið ofbeldi ógnar öryggi þolenda, stendur í vegi fyrir jafnrétti og hefur mikinn fjárhagslegan kostnað í för með sér fyrir samfélagið. Það er mikilvægt að standa vörð um áhættuhópa hvað kynbundið ofbeldi snertir og sömuleiðis um réttindi þolenda í baráttunni gegn því. Baráttan gegn kynbundnu ofbeldi krefst einnig fyrirbyggjandi aðgerða sem fela í sér breytingar á viðhorfum fólks og upprætingu staðlaðra kynjaímynnda. Allir aðilar sem eru í aðstöðu til að hafa áhrif á viðhorf fólks, svo sem yfirvöld, einkaaðilar, fjölmiðlar og samfélagið, skulu koma að starfinu.

Auka skal þekkingu á heilsufari kvenna og karla, stúlkna og drengja og tryggja að konur og karlar, stúlkur og drengir hafi jafnt aðgengi að heilsugæslu og félagslegri þjónustu.

Allir, óháð kyni, hafa rétt á bestu mögulegu líkamlegri, andlegri og félagslegri líðan, heilsu og aðgengi að heilsugæslu og félagslegri þjónustu til að tryggja möguleika til þátttöku á öllum sviðum hins opinbera rýmis og einkalífs. Í dag er munur á kynjunum hvað snertir aðgengi að heilsugæslu og félagslegri þjónustu, lífslíkur, aðgengi að viðeigandi lækisrannsóknnum og möguleika á veikindarétti. Við meðferð málefna sem tengjast heilsu og vellíðan þarf að taka tillit til jafnréttissjónarmiða til að tryggja heilsu kvenna og karla, stúlkna og drengja á jöfnum forsendum.

Áfangar í norrænu jafnréttisstarfi 1974–2014

2014

Norrænt samstarf um jafnréttismál fagnar 40 ára afmæli á árinu og er þess minnst á ýmsan hátt, meðal annars með afmælisráðstefnu í Reykjavík. Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÅM) styður ráðstefnuna Nordisk Forum í Malmö.

Mikilvæg verkefni:

Þverfagleg verkefni / samstarf milli sviða

- Norrænt safnrit um barnabækur
- Kyn og fjölmiðlar – norrænn vettvangur um aukið jafnrétti í fjölmiðlum
- Kyn og jafnrétti á norðurslóðum

Virk þátttaka karla/drengja

- Ráðstefna um karlmennsku í mótun
- Jafnrétti á vinnumarkaði
- Lokaráðstefna um hlutastörf, kyn og dreifingu tekna á Norðurlöndum
- Ráðstefna um launajöfnuð
- Ráðstefna um jafnrétti á vinnumarkaði á Vestur-Norðurlöndum

Kynbundið ofbeldi er ekki liðið

- Málþing sérfræðinga um að kynbundið ofbeldi er ekki liðið
- Í samstarfi við Eustrasaltsríkin: *International Conference on Sexual Assault*

Norrænir hliðarviðburðir á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW): Pallborðsumræða ráðherranna, *Promoting Gender Equality through*

Education og málþing sérfræðinga, Do Everything: Break Stereotypes when Choosing Education and Work.

2013

Nýju lífi hleypt í samþættingu jafnréttissjónarmiða hjá Norrænu ráðherranefndinni.

Mikilvæg verkefni:

- Samþætting jafnréttissjónarmiða hjá Norrænu ráðherranefndinni
- Samþætting jafnréttissjónarmiða í forgangsverkefnum fjárhagsáætlunarinnar
- *Nordic Project on Gender Mainstreaming – Best Practices and Effects*

Loftslagmál og sjálfbær þróun

- Kyn, loftslagsbreytingar og líffræðilegur fjölbreytileiki – kvennanefnd SP (CSW) og Washington

Þverfagleg verkefni / samstarf milli sviða

- *Gender Balance in Research in the Nordic Countries*
- Jafnrétti og ungt fólk á menningarhátíðinni *Nordic Cool* í Washington

Jafnrétti á vinnumarkaði

- Rannsóknaverkefni og ráðstefna um hlutastörf, kyn og dreifingu tekna á Norðurlöndum

Jafnrétti í menntun

- Skýrsla og ráðstefna um jafnrétti og samþættingu jafnréttissjónarmiða í norrænum leikskólum og grunnskólum

Kyn, uppruni og jafnrétti

- Ráðstefna um jafnrétti í norrænum velferðarsamfélögum nútímans

Kynbundið ofbeldi er ekki liðið

- Málþing sérfræðinga um áhættumat á ofbeldi í nánnum samböndum á Norðurlöndum

Norrænir hliðarviðburðir á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW): Pallborðsumræða ráðherranna, *From Prevention to Response – Engaging Men and Boys in Preventing and Ending Violence against Women and Girls* og ennfremur málþing sérfræðinga, *Gender, Climate Change and Biodiversity*, í samstarfi við ráðherranefndina um fiskveiðar og fiskeldi, landbúnað, matvæli og skógrækt (MR-FJLS). Stuðningur við hliðarviðburð félagasamtaka: Neyðarathvörf að norrænni fyrirmynd (verndað húsnæði).

2012

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) vinnur áfram eftir samstarfsáætluninni *Jafnrétti skapar sjálfbært samfélag*. Norrænt tengslanet um launajöfnuð hefur störf.

Mikilvæg verkefni:

Loftslagmál og sjálfbær þróun

- RÍÓ+20-ráðstefna SP – málþing: *Gender Equality is Sustainability*
- Hugmyndir fyrir nýja stefnumótun um sjálfbæra þróun

Þverfagleg verkefni / samstarf milli sviða

- *Gender Balance in Research in the Nordic Countries*

- *Trends and Legal Dilemmas – Nordic Conference on Anti-Discrimination*
- Málþing um frjóvgunartækni á Norðurlöndum

Virkt þátttaka karla/drengja

- Vinnuhópur um karla og jafnrétti (framhald frá árinu 2011)
- Ráðstefna um karlmennsku í mótun – karlar, jafnrétti og lífsgæði
- Samísk ráðstefna um jafnréttismál
- Spornað gegn vændi – samnorrænar leiðbeiningar
- Málþing um karla og nýliðun í umönnunarstörf

Jafnrétti á vinnumarkaði

- *Trends and Legal Dilemmas – Nordic Conference on Anti-Discrimination*
- Norrænt tengslanet um launajöfnuð á Norðurlöndum
- Rannsóknarverkefni um hlutastörf, kyn og dreifingu tekna á Norðurlöndum
- Málþing um karla og nýliðun í umönnunarstörf

Norrænir hliðarviðburðir á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW): Pallborðsumræða ráðherranna, *Equality between Women and Men – the Nordic Way* og málþing sérfræðinga, *Rural Women – an Economic Potential*.

Hringborðsumræður um jafnrétti og fjölmiðla í samstarfi við Eystrasaltsríkin.

2011

Norræna ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) leggur áfram áherslu á loftslagsmál og sjálfbæra þróun og vinnuhópur um karla og jafnrétti starfar á árinu.

Mikilvæg verkefni:

- Jafnrétti og loftslagsbreytingar – hliðarviðburður á ráðstefnu um sjálfbæra þróun, Turku, Finnlandi

- Jafnrétti og loftslagsbreytingar – hliðarviðburður á þingi Norðurlandaráðs, Kaupmannahöfn
- Equal Climate-vefgáttin
- Vinnuhópur um karla og jafnrétti
- Ensk útgáfa: *Parental Leave, Childcare and Gender Equality in the Nordic Countries* (sæ. Föräldraledighet, omsorgspolitik och jämställdhet i Norden) (ísl. Foreldraorlof – umönnunarstefna og staða kynjanna á Norðurlöndum)
- Ráðstefnan *Nordic Challenges, Future Possibilities – Gender Awareness in Schools and Teacher Education*

Norrænir hliðarviðburðir á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW): Annar með yfirskriftinni *Beijing +15 Achievements and Challenges for Gender Equality – a Practical Approach* og hinn sýningin *Gender and Climate Change*.

2010

Ný norræn samstarfsáætlun í jafnréttismálum til fjögurra ára, 2011–2014, unnin undir formennsku Dana.

Norrænir hliðarviðburðir um árangur og áskoranir Beijing +15 á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW), New York

Úttekt á *Norrænu kvenna- og kynjarannsóknastofnuninni (NIKK)*

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Málþing um jafnrétti frá vestnorrænum sjónarhóli, Ilulissat, Grænlandi
- Málþing um norrænt jafnréttismálasamstarf til framtíðar á þingi Norðurlandaráðs, Reykjavík
- Verkefni um fjármálakreppuna og kynskiptan vinnumarkað

- Verkefni um jafnrétti meðal þjóðernis-minnihlutahópa á Norðurlöndum
- Verkefni um hnattvæðingaraðgerðir

Athugasemd: Einnig má nefna verkefni sem flokkast ekki undir forgangssvið en fór fram og var fjármagnað á gildistíma áætlunarinnar: Málþing um nýja samstarfsáætlun (Norðurlönd).

2009

Norrænn hliðarviðburður um jafnrétti og loftslagsbreytingar á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW), New York

Norrænn hliðarviðburður um jafnrétti og loftslagsbreytingar á loftslagsráðstefnunni COP15, Kaupmannahöfn

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Málþing um jafnrétti í lögum, Þórshöfn í Færeyjum
- Málþing um jafnrétti í skólastarfi, Þórshöfn í Færeyjum
- Ráðstefna um jafnréttisfræðslu í skólum, Reykjavík
- Ráðstefna um foreldraorlof, umönnunarstefnu og stöðu kynjanna, Reykjavík
- Lokaráðstefna um Kyn og völd, Reykjavík
- Ráðstefnan *Gender Equality and Demography*, Pétursborg
- Norrænt verkefni um jafnrétti og loftslagsbreytingar
- Ráðherranefndin um menntun og rannsóknir (MR-U) á frumkvæði að norrænu verkefni um kyn og menningu. Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) styður verkefnið.

Skýrslan Nordic Globalization Barometer – *Norræna hnattvæðingarvögin 2008* unnin í aðdraganda

norræns hnattvæðingarþings, Svíþjóð. Síðar var haldin norræn ráðstefna um hnattvæðingu, jafnrétti og kyn.

2008

NB8-fundur (Norðurlandanna og Eystra-saltsríkjanna) í Eistlandi. Ný samstarfsáætlun samþykkt fyrir tímabilið 2009–2010.

Jafnréttisráðherrar Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna senda frá sér sameiginlega yfirlýsingu um baráttuna gegn kynlífstengdu mansali.

Norrænn hliðarviðburður um baráttuna gegn ofbeldi karla gagnvart konum á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW), New York.

Námskeið um samþættingu jafnréttis- og kynjasjónarmiða fyrir formenn embættis-mannanefndanna og starfsfólk skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar.

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Norrænt málþing um *Men's Violence against Women, Honour-related Violence and Oppression and Measures to Combat Trafficking in Human Beings for Sexual Purposes*. Þing Norðurlandaráðs.
- Norðurlöndin, Eystrasaltsríkin og Rússland standa að þverfaglegri ráðstefnu um kynlífstengt mansal, Pétursborg

2007

Ráðherrafundur Norðurlandanna og Eystra-saltsríkjanna. Norrænu jafnréttisráðherrarnir ræða kynlífstengt mansal.

Norrænn hliðarviðburður um hið nýja norræna föðurlutverk á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW), New York

10th Anniversary of Women and Men in Dialogue, Ríga, Lettlandi

Lokaráðstefna um *Karla og jafnrétti*, Ósló

Norræn-samísk jafnréttisráðstefna, Ósló

Ráðstefnan *Nordic-Baltic Police Women's Network*, Tampere, Finnlandi

Ný skýrsla og ráðstefna um áhrif barneigna á laun kvenna og karla gefin út.

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Verkefni um stjórnunarhlutverk á Norðurlöndum séð með kynjagleraugum
- Verkefni um mansal og vændi á Norðurlöndum.
- Norrænt rannsóknarverkefni kynnt: *Familje- og velferdspolitiske ordninger i Norden – ulike modeller og deres konsekvenser for likestilling mellom kjønnene*

2006

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) samþykkir nýja samstarfsáætlun um jafnréttismál 2006–2010. Samstarfsáætlunin hefur tvö meginþemu:

- Kyn og völd
- Kyn og ungmenni

Ráðstefnan *Kyn, völd og samstarf með og um ungmenni*

Norrænn hliðarviðburður um þátttöku kvenna í stjórnámum og stjórnun á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW), New York

Á þingi Norðurlandaráðs kynna jafnréttisráðherrarnir niðurstöður könnunar um hvernig hinar ýmsu ráðherranefndir vinna að samþættingu kynja- og jafnréttissjónarmiða í störfum sínum.

Ráðherrafundur NB8-landanna í Tønsberg, Noregi. Á fundinum samþykkja jafnréttisráðherrar Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna sameiginlega samstarfsáætlun landanna í jafnréttismálum 2007–2008.

Norræn æskulýðsnefnd leggur fram hvítbók fyrir jafnréttisráðherrana um ungt fólk og jafnrétti.

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Ráðstefna um karlarannsóknir, Reykjavík
- Ráðstefna um *Fjölskyldu- og velferðarstefnu á Norðurlöndum*
- Lokaráðstefna verkefnis um kynjaða fjárlagagerð á Norðurlöndum: *The Process Towards Integrating Gender Perspective in the Budgetary Process (Gender Budgeting) – the Nordic Experience*
- Málþing um samræmdar aðgerðir í baráttunni gegn mansali. Haldið í samstarfi við embættismannanefndirnar um félags- og heilbrigðismál (EK-S) og löggjafarsamstarf (EK-LAG)
- Málþing: *Kjøn, kultur og kommunikation i det fremtidige nordiske samarbejde*

2005

Norrænn hliðarviðburður, *Gender and Youth*, á árlegum fundi kvennanefndar SP (CSW), New York.

Úttekt á *Norrænu kvenna- og kynjarannsóknastofnuninni (NIKK)* unnin af Rambøll Management fyrir embættismannanefndina um jafnréttismál (EK-JÄM)

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Ráðstefna um kyn og ungt fólk með sérstakri áherslu á náms- og starfsval drengja og stúlkna
- Ráðstefna um áhrif útbreiðslu kláms á kynjahugmyndir stúlkna og drengja
- Málþing um karla og jafnrétti, Kaupmannahöfn

- Málþing um karla á mörkum atvinnu- og fjölskyldulífs, Finnlandi
- Verkefnið *Samarbeta Jämt i Norden* í kjölfar málþings um aðlögun nýbúa og jafnrétti

2004

Afmælimálþing – norrænt jafnréttissamstarf í 30 ár, Reykjavík

Framkvæmdaáætlun samþykkt um karla og jafnrétti 2004–2005. Framkvæmdaáætlunin hefur fjögur þemu: Kynbundna félagsmótun, karla og ofbeldi, karla og kynskiptan vinnumarkað og karla á mörkum atvinnu- og fjölskyldulífs. Gripið til ýmissa aðgerða.

Á ráðherrafundi NB8-landanna er samþykkt ný sameiginleg samstarfsáætlun landanna 2004–2006. Ráðherrarnir ákveða að leggja til samræmingu á aðgerðum yfirvalda, stofnana og vinnuhópa í baráttunni gegn mansali.

Samstarf hefst við ráðherranefndir fíkniefna og félags- og heilbrigðismála með sérstakri áherslu á Norðvestur-Rússland. Ný *Framkvæmdaáætlun um félagslega velferð* er samin og kynnt á málþingi í Pétursborg í september.

Norrænn hliðarviðburður á ráðherrafundi *Norðlægu víddarinnar á sviði heilbrigðis- og félagsmála* (NDPHS), Tallinn, Eistlandi

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Ráðstefnan *Gender, Environment and Social Development in the West Nordic Countries and Arctic Areas*, Akureyri
- *Málþing í tilefni þess að tíu ár eru liðin frá því að Norræna kvennaráðstefnan var haldin*, Turku, Finnlandi. Málþingið sækja fulltrúar frá Norðurlöndunum, Eystrasaltsríkjunum, Norðvestur-Rússlandi og Póllandi.

- Norrænu rannsóknarverkefni um norræna karlmanninn ýtt úr vör.
- Verkefnið *Samþætting kynjasjónarmiða í norrænni fjárlagagerð* hefst. Um er að ræða samstarfsverkefni embættismannanefnda efnahags- og fjármála (EK-FINANS) og jafnréttismála (EK-JÄM).
- Verkefnið *Mælistikur á launajafnrétti* hefst í samstarfi embættismannanefnda jafnréttismála (ÄK-JÄM) og vinnumála (ÄK-A).

2003

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Ráðstefna um *Aðlögun nýbúa og jafnrétti*, Malmö
- *3rd Baltic Sea Women's Conference on Women and Democracy*, Tallinn, Eistlandi
- Norrænt verkefni um klámvæðingu hins opinbera rýmis

2002

Norðurlöndin og Eystrasaltsríkin standa að sameiginlegu átaki í löndunum gegn mansali. Átakið er unnið í samstarfi jafnréttisráðherranna við dómsmálaráðherra landanna.

Fundur um jafnrétti kvenna og karla á fjölmenningarlegum Norðurlöndum, Ósló

Ný vefsíða kynnt: gender.norden.org

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Rannsóknaráðstefna: *Subjekt, politik och könskonstruktion: det jämställda Norden som framtidsverkstad*. Stokkhólmi
- *Að sjálfsögðu ríkir jafnrétti – þarf að ræða það?* Ráðstefna um kynbundna félagsmótun stúlkna og drengja í hinu opinbera rými

2001

Women and Democracy – The Second Conference Reykjavik-Vilnius, Vilnius,

Litháen. Jafnréttisráðherrar Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna funda í tengslum við ráðstefnuna. Á fundinum samþykkja ráðherrarnir sameiginlega samstarfsáætlun Norðurlanda og Eystrasaltsríka fyrir tímabilið 2001–2003.

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- *Taking Wing* – ráðstefna um *Gender Equality and Women in the Arctic*, Saariselkä, Finnlandi
- *Towards Gender Responsive Budgeting* – leiðtogaráðstefna, Brussel
- *Menn kan* kemur út og ráðstefnan *Mænd, arbejdsliv og ligestilling* er haldin í Kaupmannahöfn.

2000

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) samþykkir nýja samstarfsáætlun um jafnréttismál 2001-2005. Samstarfsáætlunin hefur þrjú þemu:

- Samþættingu kynjasjónarmiða í norrænni fjárlagagerð
- Karla og jafnrétti
- Ofbeldi gegn konum

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- *Gender Equality and the Future – 2nd Baltic Sea Women's Conference*, Helsinki
- Ráðstefnan *Gender Mainstreaming Competitiveness & Growth*, París
- *Gender Mainstreaming i Norden – en strategi för jämställdhet, arbetsmarknads- och ungdomspolitik*, lokaskýrsla norræns verkefnis um samþættingu kynjasjónarmiða kemur út

1999

Jafnréttisráðherrar Norðurlandanna funda og taka þátt í umræðu um velferð á Norðurlöndum á ráðstefnunni *Women's World*, Tromsø, Noregi.

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Ráðstefnan *Women and Democracy at the Dawn of the New Millenium*, Reykjavík
- *Jafnrétti og lýðræði. Kyn og stjórnmál á Norðurlöndum* kemur út.

1997

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) samþykkir framkvæmdáætlun um karla og jafnrétti.

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) og samstarfsráðherrarnir eiga frumkvæði að áætlun um samþættingu jafnréttissjónarmiða í starfsemi skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar.

Jafnréttisráðherrar Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna funda í fyrsta sinn. Samstarfsáætlun Norðurlanda og Eystrasaltsríkja samþykkt fyrir tímabilið 1998–2000.

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Norræn ráðstefna um *Konur, vinnu og fjármál*, Reykjavík
- Norræn-baltnesk ráðstefna, *Women and Men in Dialogue*, Valmiera, Lettlandi

1996

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Norrænt verkefni um samþættingu kynjasjónarmiða
- *Norden och närområdena – kartläggning av jämställdhetssamarbete* kemur út.

1995

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) samþykkir nýja norræna samstarfsáætlun um jafnréttismál 1995–2000. Samstarfsáætlunin hefur fimm meginþemu:

- Jafnari aðkomu kvenna og karla í pólitískri og efnahagslegri ákvarðanatöku

- Aukinn efnahagslegan jöfnuð og áhrif kvenna og karla
- Jafnrétti á vinnumarkaði
- Bætt tækifæri kvenna og karla til að samræma foreldrahlutverkið og launavinnu
- Áhrif á þróun jafnréttis í Evrópu og alþjóðlega

Norræna kvenna- og kynjarannsóknastofnunin (NIKK) stofnuð í húsakynnum Óslóarháskóla.

1994

Norræna kvennaráðstefnan Nordisk Forum í Turku, Finnlandi. Norrænu jafnréttisráðherrarnir funda í tengslum við ráðstefnuna.

Ritið *Women and Men in the Nordic countries, Facts and Figures 1994* gefið út.

Ritið *Frá kvennakaupi til launajöfnunar – frá orðum til athafna* gefið út.

1993

Ritið *Kvinnelønnas mysterier – myter og fakta om lønnsdannelsen* gefið út.

1990

Norrænt verkefni um jöfn laun karla og kvenna á Norðurlöndum. *Løn efter fortjeneste* – skýrsla verkefnis ráðherranefndarinnar um jöfn laun karla og kvenna á Norðurlöndum þar sem fjallað er um hvernig beita má starfsmati til að jafna launamun kynjanna á Norðurlöndum og alþjóðlega.

1989

Nú er kominn tími til – leiðarvísir fyrir konur í stjórnmálum – gefin út á dönsku, finnsku, íslensku, norsku og sænsku.

1988

Norræna kvennaráðstefnan Nordisk Forum, Ósló.
Opinber norræn jafnréttismálaráðstefna er haldin í tengslum við Nordisk Forum.

1987

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) samþykkir nýja norræna samstarfsáætlun um jafnréttismál 1989-1993. Samstarfsáætlunin hefur tvö meginþemu:

- Hlutverk kvenna í efnahagsþróuninni
- Tækifæri kvenna og karla til samræmingar fjölskyldulífs og launavinnu

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Norrænt verkefni um karla og jafnrétti
- Norrænt verkefni um múslímskar konur af erlendum uppruna
- Norrænt verkefni um að fjölga konum í upplýsingatæknigeira
- Norrænt verkefni *Getum við búið saman?*

Tölfræðiskýrsla um konur og karla gefin út

1986

Norræna verkefnið *Brjótum múrana* hefst.
Markmið þess er að brjóta niður kynskiptingu á vinnumarkaði.

Det todelte arbejdsmarked – norræn skýrsla um tvískiptan vinnumarkað gefin út.

1985

Norræna ráðherranefndin gefur út bókina *Blomster & Spark* þar sem rætt er við stjórnmalakonur á Norðurlöndum.

1982

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) samþykkir fyrstu norrænu samstarfsáætlunina á sviði jafnréttismála.

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Norrænt verkefni um konur í stjórnámálum á Norðurlöndum
- Norrænt verkefni um ofbeldi í nánum samböndum

1981

Ráðinn er deildarsérfræðingur á skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar til að sinna jafnréttismálum eingöngu.

Ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM) fundar með samtökum norrænna atvinnurekenda.

Norrænt verkefni um áhrif tækniþróunar á jafnrétti kynjanna á vinnumarkaði.

1980

Jafnréttisráðherrarnir taka við umsjón með norrænu samstarfi á sviði jafnréttismála.
Jafnréttisráðherrarnir funda með félags- og umhverfismálanefnd Norðurlandaráðs.

Jafnréttismálanefndin fundar með Norræna verkalyðssambandinu (NFS), Ósló.

Norrænt verkefni um tvískiptan vinnumarkað á Norðurlöndum

1979

Samráðsfundur um norrænt jafnréttismálasamstarf með fulltrúum Norrænu ráðherranefndarinnar, Norðurlandaráðs, Norræna verkalyðssambandsins og samtaka norrænna atvinnurekenda auk fulltrúa kvennahreyfinga í löndunum og embættismanna úr ýmsum ráðuneytum landanna.

Verkefni um skipulags- og húsnæðismál

1978

Samstarfsráðherrarnir funda með félags- og umhverfismálanefnd Norðurlandaráðs þar sem

samþykkt er framkvæmdaáætlun um norrænt samstarf á sviði jafnréttismála. Á fundinum er lagt til að sett verði á laggirnar embættismannanefnd um jafnréttismál (ÄK-JÄM).

Norrænt fréttabréf, *Nordisk ligestillingsbulletin*, hefur göngu sína í júní.

Norrænt verkefni um hjónabönd og framfærslu á Norðurlöndum.

1977

Félags- og umhverfismálanefnd Norðurlandaráðs leggur til að norræn framkvæmdaáætlun fyrir samstarf um jafnréttismál verði kynnt á þingi Norðurlandaráðs ári síðar.

Mikilvægar ráðstefnur/málþing og verkefni:

- Norrænt málþing um *Réttarvernd jafnréttis kvenna og karla á Norðurlöndum*, Espoo, Finnlandi

- Norrænt verkefni um fjölmiðla og jafnrétti
- Norrænt verkefni um foreldraorlof

1976

Norrænt málþing um jafnrétti á heimilum og vinnumarkaði, Glumslöv, Svíþjóð

1975

Norrænn samráðshópur um jafnréttismál settur á laggirnar og fundar í fyrsta sinn í apríl.

1974

Norræna ráðherranefndin ákveður í desember að ríkisstjórnir norrænu landanna tilnefni hver sinn fulltrúa sem annist samskipti um jafnréttismál við stjórnvöld norrænu grannlandanna.

norden

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

www.norden.org

Saman í þágu jafnréttis – öflugri Norðurlönd

Markmið norrænu samstarfsáætlunarinnar um jafnréttismál fyrir tímabilið 2015–2018 er að stuðla að skilvirku jafnréttissamstarfi á Norðurlöndunum. Það nær einnig til Álandseyja, Færeyja og Grænlands og á að auka þekkingu um jafnrétti á Norðurlöndunum meðal almennings, þingmanna og ríkisstjórna en einnig innan stofnana og verkefna Norrænu ráðherranefndarinnar. Norrænt samstarf á að vera hluti af alþjóðlegu samstarfi, t.d. á vettvangi Sameinuðu þjóðanna. Samstarfið teygir sig einnig til grannsvæða Norðurlandanna; Eystrasaltslandanna, Norðvestur-Rússlands og norðurslóða.

ANP 2015:734

ISBN 978-92-893-4041-0 (PRENTUÐ ÚTGÁFA)

ISBN 978-92-893-4042-7 (PDF)